

Alkotmánybíróság
Budapest
Donáti u. 35-45.

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG		
Ügyszám:	III/1666-0/2013.	
Érkezett:	2013 NOV 12.	
Példány:	5	Kezelőiroda: PL
Melléklet:	3x2 db	

Tisztelt Alkotmánybíróság!

Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 25. § (1) bekezdése alapján egyedi normakontroll eljárás lefolytatása iránti kérelmet terjeszték elő.

A Veszprémi Törvényszék Cégbírósága által [REDACTED] cégjegyzékszám alatt nyilvántartott [REDACTED] alapszabályát módosította, mely módosítást a cégnyilvántartásba való bejegyzés végett a cégbírósághoz benyújtott. A 2006. évi V., a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló törvény 50. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó 46. § (1) bekezdése szerint a cégbíróság a kérelem érdemi vizsgálata során vizsgálja, hogy a létesítő okirat (és módosítása) megfelelnek-e a jogszabályok rendelkezéseinek.

A szövetkezetekre a 2006. évi X., a szövetkezetekről szóló törvény, a szövetkezeti hitelintézetekre ezen túl az 1996. évi CXII., a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló törvény rendelkezéseit kell általános érvényűen alkalmazni, a kérelmező takarékszövetkezet ezen túl a 2013. évi CXXXV., a szövetkezeti hitelintézetek integrációjáról és egyes gazdasági tárgyú jogszabályok módosításáról szóló törvényt hivatkozta meg az alapszabály módosításának alapjaként.

Ugyanilyen tartalmú kérelmeket nyújtott be a Veszprémi Törvényszék Cégbíróságához a [REDACTED] [REDACTED] cégjegyzékszám alatt nyilvántartott [REDACTED] és a [REDACTED] cégjegyzékszám alatt nyilvántartott [REDACTED] is, a változásbejegyzési kérelmükkel érintett alapszabály-módosítás alapjaként szintén a 2013. évi CXXXV. törvényt hivatkozták meg.

A változásbejegyzési kérelmek felsorolt jogszabályokra vonatkozó érdemi vizsgálata során észleltem a 2013. évi CXXXV., a szövetkezeti hitelintézetek integrációjáról és egyes gazdasági tárgyú jogszabályok módosításáról szóló törvény és az 1996. évi CXII., a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló törvény 216. § (1a), (3) és (5) bekezdéseinek Alaptörvény-ellenességét, ezért kérem, hogy az Alkotmánybíróság a hivatkozott jogszabálynak illetve jogszabályhelyeknek a 2011. évi CLI., az Alkotmánybíróságról szóló törvény 25. § (1) bekezdése alapján az alaptörvény-ellenességét állapítsa meg és alkalmazását zárja ki.

Az Alaptörvény T. cikk (3) bekezdése szerint jogszabály nem lehet ellentétes az Alaptörvénnyel. Az I. cikk (4) bekezdése szerint a törvény alapján létrehozott jogalanyok számára is biztosítottak azok az alapvető jogok, valamint őket is terhelik azok a kötelezettségek, amelyek természetüknél fogva nem csak az emberre vonatkoznak. Az egyedi normakontroll eljárással érintett jogszabály illetve jogszabályhelyek az Alaptörvénynek az egyesülési jogra vonatkozó 8. cikk (2) és (5) bekezdésével, a tulajdonhoz való jogra vonatkozó 13. cikk (1) bekezdésével, a diszkrimináció tilalmára vonatkozó 15. cikk (1) és (2) bekezdésével és a jogállamiságra vonatkozó B. cikk (1) bekezdésével ellentétesek anélkül, hogy az azok korlátozására vonatkozó, az Alaptörvény 1. cikk (3) bekezdésében foglalt rendelkezések alkalmazhatók lennének.

I. Jogszabály útján létrehozott tagsági jogviszony

Az Alaptörvény 8. cikkének (2) bekezdése szerint mindenkinek joga van szervezeteket létrehozni és joga van szervezetekhez csatlakozni. A 2006. évi X. törvény 20. § (2) bekezdés h.) pontja szerint a szövetkezet legfőbb önkormányzati szervének, a közgyűlésnek a hatáskörébe tartozik a döntés a szövetkezeti szövetségbe történő belépésről, illetőleg az abból történő kilépésről.

A 2013. évi CXXXV. törvény preambuluma szerint a jogszabály célja a takarékszövetkezeti szektor átalakítása a szövetkezeti hitelintézetek integrációja útján. A törvény 5. §-a szerint a törvény hatályba lépését követő 90. napon megszűnik az OTIVA, a REPIVA, a HBHA és a TAKIVA, jogutódjuk az integrációs szervezet a 16. § rendelkezéseiben foglaltak szerint. A törvény 3. § (3) bekezdése előírja, a szövetkezeti hitelintézet működési engedélye fenntartásának feltétele, hogy a szövetkezeti hitelintézet az integrációs szervezeti tagságát folyamatosan fenntartsa és a Takarékbank Zrt. egy darab 2000,- Ft névértékű, „C” sorozatú elsőbbségi részvényével tulajdonosa legyen.

A szövetkezeti hitelintézetek korábban önkéntesen, magánjogi természetű szerződés útján, a szövetkezeti törvény idézett rendelkezése alapján kötöttek integrációs szerződést és hozták létre ennek nyomán a 2013. évi CXXXV. törvény által jogutódlással megszüntetett intézményvédelmi alapokat. A jogutódlás azonban nem a szervezeti tagság döntése alapján, hanem a jogszabály erejénél fogva következett be, ami az egyesülési jogra vonatkozó alaptörvényi rendelkezés illetve az abból folyó önrendelkezés, a szövetkezeti törvényben külön is nevesített demokratikus önszerveződés sérelmét jelenti. Abból az Alaptörvénybe foglalt, az egyesülési jogra vonatkozó rendelkezésből, hogy mindenkinek joga van szervezetekhez csatlakozni, levezethető az az alapelv is, hogy mindenkinek joga van a szervezetből való kilépését elhatározni. A 2013. évi CXXXV. törvény idézett 3. § (3) bekezdése a szövetkezeti hitelintézetek ezen alapjogát a kifejtettek szerint szintén sérti, amikor bár a kilépés jogát a törvény 11. §. (7) bekezdésében rögzíti, a hitelintézet működési engedélye fenntartásának feltételül az integrációs szervezeti tagság folyamatos fenntartását írja elő még akkor is, ha a szövetkezeti hitelintézet a tevékenység végzéséhez szükséges hatósági, jogerős működési engedéllyel rendelkezik. Így minden, szövetkezeti hitelintézeti tevékenységet végezni kívánó szövetkezetnek jogszabály írja elő a kötelező tagságot egy szervezetben, amely Alapszabályának 6.1. pontjában maga is az egyesülési jogon alapuló önkéntes csatlakozási formát rögzíti.

Az alapjog ugyanilyen korlátozása érvényesül az ezt követően alakuló szövetkezeti hitelintézetek esetében is a 2013. évi CXXXV. törvény 3. § (2) bekezdése szerint, ami a szövetkezeti hitelintézet működési engedélye kiadásának feltételül szabja többek között az integrációs szervezet felé a csatlakozási szándék kinyilatkoztatását és ennek az integrációs szervezet általi visszaigazolását. Ezt a rendelkezést ismétli meg az egyedi normakontroll kérelemmel érintett 1996. évi CXII. törvény 216. §. (1a) bekezdése is.

II. A szövetkezeti hitelintézetek tagsági jogviszonya tartalmának lehetséges kiüresedése

Az Alaptörvény tulajdonhoz való jogot kimondó 13. cikk (1) bekezdését és a vállalkozás szabadságát kimondó M. cikk (1) bekezdését sérti a 2013. évi CXXXV. törvénynek az integrációs szervezet és a Takarékbank Zrt. szervezeti és működési modelljének szabályozása.

Az Alaptörvényben rögzített egyesüléshez való jog magában foglalja a szervezetekben saját döntés alapján való részvétel jogán túl a részvétellel, tagsággal járó jogosultságok és kötelezettségek összességét is.

1. A döntéshozatalban való érdemi részvétel lehetősége

A 2013. évi CXXXV. törvény 3. § (1) bekezdése szerint az integrációs szervezet tagja a szövetkezeti hitelintézet, a Takarékbank Zrt., valamint az MFB. A 13. § (1) bekezdés szerint a Takarékbank Zrt.

alaptökeje a 20. § (7) bekezdés szerint végrehajtandó tőkeemelés alapján legalább 3.389.704.000,- Ft. A (2) bekezdés szerint a Takarékbank Zrt.-ben a Magyar Posta törzsrészesvény jegyzésével szerez tulajdont. A 4. § (1) bekezdés szerint az integrációs szervezet induló vagyona az MFB által rendelkezésre bocsátott hozzájárulás, valamint az 5. § alapján a megszüntetett intézményvédelmi alapok révén jogutódlással szerzett vagyon. Így az integrációs szervezetben a jogszabály erejénél fogva kerül irányító helyzetbe az MFB, a Takarékbank Zrt. tagban pedig az MFB-n túl a Magyar Posta jut meghatározó szerephez. Mindezek alapján megkérdőjeleződhet a kötelező szövetkezeti hitelintézeti tagság ilyen jogviszonyából eredő, a döntésekhez való érdemi hozzájárulásának lehetősége, ezért a jogszabállyal kialakított szervezeti felépítés és tagsági viszonyok hatásukban a szövetkezeti hitelintézetek tulajdonhoz való alapjogának, illetve a vállalkozás szabadságára vonatkozó alapjogának sérelmét idézhetik elő.

2. A tagsági jogviszony tartalmának sérülése

A 2013. évi CXXXV. törvény 6. § (3) bekezdése rögzíti a vagyoni hozzájárulás arányához igazított szavazati jogosultságot és (4) bekezdésében azt is kimondja, hogy a szövetkezeti hitelintézetnek az OTIVA, a REPIVA, a TAKIVA, illetve a HBHA javára teljesített vagyoni hozzájárulását úgy kell tekinteni, hogy azt a szövetkezeti hitelintézet az integrációs szervezet javára teljesítette. A szervezeti autonómia alapján a vagyoni hozzájárulást teljesítő tagság részére biztosított jogokkal azonban a szövetkezeti hitelintézet tagok nem teljes körűen élhetnek. Az integrációs szervezet első Alapszabályát a 2013. évi CXXXV. törvény 2. § (5) bekezdése szerint az integrációs szervezet igazgatósága fogadja el a törvény mellékletének megfelelő tartalommal. A 19. § (1) bekezdése szerint pedig az integrációs szervezet első igazgatóságát a törvény hatályba lépésétől számított 3 napon belül létre kell hozni, amelynek valamennyi tagját (átmeneti jelleggel) az MFB bízza meg. A szavazati arányokra vonatkozó, korábban részletezett álláspont alapján kétséges, hogy a törvény 7. § (1) bekezdésében írt, a tagsági jogviszonyhoz kapcsolódó jogosultsággal a döntés érdemére a szövetkezeti hitelintézetek hatást gyakorolhatnak-e, figyelembe véve azt is, hogy az integrációs szervezetből való kilépésre a működési engedély elvesztése nélkül lehetőség nincs.

III. Kötelező tartalmú szövetkezeti hitelintézeti alapszabály

A 2006. évi X. törvény 20. § (2) bekezdés a.) pontja szerint az alapszabály módosítása a közgyűlés hatáskörébe tartozik. A 2013. évi CXXXV. törvény 19. § (3) bekezdés c.) pontja úgy rendelkezik, hogy a törvény hatályba lépésekor működési engedéllyel rendelkező szövetkezeti hitelintézet a törvény hatályba lépése után 45 napon belül új alapszabályt, vagy alapító okiratot kell elfogadjon az integrációs szervezet igazgatósága által meghatározott szöveggel. Az 1996. évi CXII. törvény 216. §. (5) bekezdése is kimondja, hogy a szövetkezeti hitelintézetek alapszabályukat vagy alapító okiratukat a kötelező intézményvédelmi szervezet igazgatósága által meghatározott szöveggel fogadják el.

A szövetkezeti hitelintézetek működésének ilyen felülről jövő, jogszabály útján történő szabályozása nem csak az integrációs szervezet és a szövetkezeti hitelintézetek, hanem az egyes szövetkezeti hitelintézetek és tagságuk viszonylatában is felveti az egyesüléshez való jog (8.cikk (2) bekezdés) és a tulajdonhoz való jog (13. cikk (1) bekezdés) lehetséges sérülését.

Az Alaptörvény 8. cikk (2) bekezdése szerint mindenkinek joga van szervezeteket létrehozni, azaz olyan személyegyesüléseket alapítani, amelyek az önszerveződés és így az önrendelkezés, a széles körű autonómia talaján állnak. A 2006. évi X., a szövetkezetekről szóló törvény kommentárja a szövetkezeteket önkéntes alapon létrejövő, önszerveződő, demokratikusan irányított és az igazságosságot felvállaló szerveződéseknek határozza meg. Ezen definíciót alapjaiban az 1996. évi CXII., a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló törvény szövetkezeti hitelintézetekre vonatkozó rendelkezései sem írják felül. A szövetkezeti tagsági jogviszony tagfelvételi eljárás útján, a 2006. évi X. törvény 43. § (2) bekezdése alapján a felvételtől szóló határozat meghozatalának

időpontjára visszamenő hatállyal jön létre akkor, ha a tag a részjegy összegét, vagy annak alapszabályban meghatározott hányadát a szövetkezet részére befizette, illetőleg nem pénzbeli hozzájárulásként átadta. A tag tulajdonába tartozó hozzájárulás átadásával a tagsági jogviszony létrejötte esetén a tagot a tagsági jogviszony tartalmaként jogosítványok illetik meg, amelyek, mint tulajdonhoz kapcsolódó jogosítványok az Alaptörvény által védettek kell legyenek, így ezen jogok elvonása, csorbítása a tagság tulajdonhoz való jogának sérelméhez, illetve az egyesülési joggal való élés által megszerzhető jogok gyakorlásának sérülésével járhat. Az alapszabály meghatározott tartalommal való kötelező módosításának előírása, az egyes, a 2006. évi X. törvény szerint közgyűlési hatáskörbe tartozó döntésekhez való előzetes, Takarékbank Zrt. illetve Integrációs Szervezet általi hozzájárulás kötése (2013. évi CXXXV. törvény 15. §. (11), (12)) súlyos beavatkozást jelent a korábban idézettek szerint önkéntes alapon létrejövő, önszerveződő, demokratikusan irányított szerveződések autonómiájába, amely autonómia az Alaptörvény 8. cikk (2) bekezdésében írt egyesülési jogból ered, ezen túl a szövetkezeti hitelintézeti tagság egyesülési jogból levezetett szerzett jogainak tartalmát szűkíti be, tulajdonhoz való jogát sérti.

IV. Tulajdonszerzési korlátozás egyes tagokkal szemben

Az Alaptörvény XV. cikk (1) és (2) bekezdése tiltja a diszkriminációt, (4) bekezdésében rögzíti az esélyegyenlőség érvényesülésének biztosítását. Az 1996. évi CXII. törvény 216. §. (3) bekezdése szerint a szövetkezeti hitelintézet jegyzett tőkéjében egy tulajdonosnak a közvetett és közvetlen tulajdoni hányada (részeseisége) - a Magyar Állam, a Magyar Fejlesztési Bank, a kötelező intézményvédelmi szervezet valamint az Országos Betétbiztosítási Alap kivételével – nem lehet több tizenöt százaléknál. A jogszabály egyes, a tagság más körétől egyértelmű megkülönböztetésre alkalmas módon meghatározott jogalanyok számára a tagság többi részéhez képest többletjogokat biztosít, a tulajdonszerzési korlátozás alól őket kivonja, ezzel az egyes szövetkezeti hitelintézetek tulajdonosi szerkezetének alapvető átalakítására ad lehetőséget, ami egyrészt a tagság önrendelkezési jogával szembe megy, így pedig a korábban kifejtettek szerint az egyesülési és a tulajdonhoz való, Alaptörvényben rögzített jog sérelmével jár; másrészt a diszkrimináció tilalmába ütközik.

A 2013. évi CXXXV. törvény 4. §. (3) bekezdése szerint az Integrációs Szervezet tagja – az MFB kivételével – évente tagdíjat fizet az Integrációs Szervezetnek. A jogszabály a tagdíjfizetési kötelezettség alól indokolás nélkül ad felmentést az egyik tagnak, mentesíti így a tagsági jogviszonyból eredő kötelezettsége alól, ami a feljebb írtak szerint az egyesülési jogból levezetett szervezeti autonómiát sérti és a diszkrimináció tilalmába ütközik.

V. A jogbiztonság

Az Alaptörvény B. cikk (1) bekezdése szerint Magyarország független, demokratikus jogállam. A jogállamiság fogalmához hozzá kell tartozzon a jogbiztonság követelménye is. A Takarékbank Zrt-nek a 2013. évi CXXXV. törvény II. fejezete 7.4. pontjában szereplő jogosultságai túlmutatnak a törvény 3. §. (1) bekezdésében rögzített tagsági jogviszonyból eredő jogosultságokon, kvázi hatósági jogkört biztosítanak számára az egyes, szintén tag szövetkezeti hitelintézetek felett, ami önmagában is ütközhet a diszkrimináció tilalmának követelményébe. A 15. §. (1) bekezdése ugyan úgy rendelkezik, hogy a Takarékbank Zrt. az integráció központi bankja, ez azonban nehezen értelmezhető meghatározás a bank tagsági jogviszonya mellett. Az azonban feltétlenül sértheti a jogbiztonságot, ha egy tagsági jogviszonnyal bíró jogalany a szervezet számára a 15. §. (2) bekezdése szerint a többi tagra kötelező szabályzatot fogadhat el, a (3) bekezdés értelmében széles körű ellenőrzési jogosultsággal bír a szövetkezeti hitelintézeti tagság felett, melynek körében kötelező utasítást adhat és a (4) bekezdés szerint az általa nem szabályszerűnek ítélt működés alapján intézkedéseket hozhat, amely intézkedések meghozatalának szempontjaira, rendjére és a

jogorvoslati lehetőségekre a törvény még utalást sem tartalmaz. A 15. §. (7) és (8) bekezdései szintén nagy terjedelmű döntési jogkört biztosítanak a Takarékbank Zrt-nek és áttételesen az Integrációs Szervezetnek, amely eljárás szabályai, így a szövetkezeti hitelintézeti tagok számára nyitvaálló jogorvoslati lehetőségek taglalása hiányzik.

Bár az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése és XXVIII. cikk (7) bekezdése a hatósági eljárásokra vonatkozóan deklarálják a tisztességes eljáráshoz és a jogorvoslathoz való jogot, ezen mércéknek érvényesülniük kell az egyéb eljárásokban is. A demokratikus működésen alapuló, önrendelkezési joggal bíró szervezetek felett a működési körükhöz, tevékenységükhöz szükségszerűen kapcsolódó hatósági ellenőrzésen túl indokolatlan kötelező szervezeti, működési szabályok előírása, hiszen ezzel a jogszabály az egyesülési jog alapján létrejött, önmagukban elkülönülten működő jogalanyokat a szervezetek jellegéből következő, alapvető jogosultságaitól, tulajdonságaitól fosztja meg, ezzel pedig a jobbiztonságot súlyosan sértheti. Nem fér össze a jogállamiság gondolatával az sem, hogy a jogszabály olyan, lényegében hatósági jellegű eljárásokra ad lehetőséget, amelyek rendje, különös tekintettel az érintettek jogorvoslati lehetőségeire, nem szabályozottak.

Az alapjog-korlátozás feltételei fennálltának vizsgálata

Az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése szerint alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható. Sem a 2013. évi CXXXV., sem pedig az 1996. évi CXII. törvényben nem nevesített az az alapvető jog, amelynek érvényesülése érdekében más alapjogok korlátozása szükséges lenne és ilyet a jogszabály tartalmából kiindulva sem sikerült levezetni. A 2013. évi CXXXV. törvény preambulumban felsorolt körülmények, a takarékszövetkezeti szektor tőkeellátottságának alacsony szintje, szervezettségének és szolgáltatási szintjének nem megfelelőse, a hosszú távú működőképesség fenntartásának kérdésessége nem minősülnek olyan nevesített alapjognak vagy ahhoz köthető jogosultságnak, illetve alkotmányos értéknek, amelyek védelme, érvényesülése más alapjogok korlátozását igazolná. Ebből kiindulva a szükségesség mértéke és az arányosság kérdésének vizsgálata szükségtelen.

Veszprém, 2013. október 30.

Dr. Szentgyörgyi-Biró Enikő
bíró

Veszprémi Törvényszék Cégbírósága

Mellékletek: Cg. 19-02-000337/161., Cg. 19-02-000338/185. és Cg. 19-02-000339/145. sz. felfüggesztő végzések és az ügyekben benyújtott egyes alapszabályok másolatai

